

Wymagania z geografii w powiązaniu z podstawą programową

Dział programu	Materiał nauczania z podstawy programowej	Treści kształcenia i wymagania szczegółowe z podstawy programowej	Szczegółowe cele edukacyjne oraz osiągnięcia ucznia
Klasa V			
Geografia jako nauka	<ul style="list-style-type: none"> • Podział nauk geograficznych • Źródła informacji geograficznej 		<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wyjaśnia znaczenie terminu <i>geografia</i>, • wyjaśnia, czym się zajmuje geografia, • przedstawia podział nauk geograficznych, • przedstawia różnice między geografiami fizyczną a społeczno-ekonomiczną, • wymienia źródła informacji geograficznej.
Mapa Polski	<ul style="list-style-type: none"> • Mapa ogólnogeograficzna, krajobrazowa i turystyczna (drukowana i cyfrowa) • Skala mapy, znaki na mapie, treść mapy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stosuje legendę mapy do odczytywania informacji, • stosuje skalę mapy do obliczania odległości między wybranymi obiektami, • rozpoznaje na mapie składniki krajobrazu Polski, • czyta treść mapy Polski, • czyta treść mapy i planu najbliższego otoczenia szkoły, odnosząc przedstawione na nich informacje do obserwowanych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia plan i mapę, • rozpoznaje elementy planu i mapy, • rysuje plan klasy i boiska szkolnego, • wyróżnia skale mapy, • stosuje skalę mapy do obliczania odległości na mapie, • rozróżnia wysokość względną i bezwzględną, • odczytuje wysokości na podstawie poziomicy, • rozpoznaje formy ukształtowania terenu na podstawie poziomicy, • rozpoznaje formy ukształtowania terenu na mapie hipsometrycznej,

		w terenie elementów środowiska geograficznego.	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje składniki krajobrazu na mapie hipsometrycznej Polski, rozdziela składniki krajobrazu najbliższej okolicy szkoły w trakcie zajęć terenowych, rozdziela rodzaje map, posługuje się legendą mapy, czyta treść mapy i planu najbliższego otoczenia szkoły, odnosząc te treści do obserwowanych w terenie elementów środowiska geograficznego, odczytuje treść mapy ogólnogeograficznej Polski i mapy turystycznej.
Krajobrazy Polski	<ul style="list-style-type: none"> Krajobraz wysokogórski (Tatry) Krajobraz wyżynny (Wyżyna Krakowsko-Częstochowska) Krajobraz nizinny (Nizina Mazowiecka) Krajobraz pojezierny (Pojezierze Mazurskie) Krajobraz nadmorski (Pobrzeże Słowińskie) Krajobraz wielkomiejski (Warszawa) Krajobraz miejsko-przemysłowy (Wyżyna Śląska) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> dokonyuje oceny krajobrazu najbliższego otoczenia szkoły pod względem ładunku i estetyki zagospodarowania terenu podczas zajęć realizowanych w terenie oraz proponuje zmiany w jego zagospodarowaniu, wskazuje na mapie położenie krain geograficznych Polski, przedstawia główne cechy krajobrazów Polski oraz wykazuje ich zróżnicowanie, rozpoznaje krajobrazy Polski na podstawie opisów, a także na filmach i ilustracjach, przedstawia podstawowe zależności między składnikami poznawanych krajobrazów, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu <i>krajobraz</i>, opisuje krajobraz najbliższej okolicy szkoły na podstawie obserwacji w trakcie zajęć terenowych, dokonyuje podczas zajęć realizowanych w terenie oceny krajobrazu najbliższego otoczenia szkoły pod względem jego zagospodarowania terenu oraz proponuje zmiany w jego zagospodarowaniu, rozdziela krajobrazy naturalne i kulturowe na podstawie własnych obserwacji i ilustracji, wskazuje krainy geograficzne na ogólnogeograficznej mapie Polski i wymienia ich nazwy, opisuje położenie geograficzne Tatr na podstawie ogólnogeograficznej mapy Polski, przedstawia główne cechy krajobrazu Tatr, rozdziela krajobraz Tatr Wysokich i Tatr Zachodnich na podstawie ilustracji, rozpoznaje elementy krajobrazu Tatr na schematach i ilustracjach, rozdziela skały budujące Tatry,

	<ul style="list-style-type: none"> • Krajobraz rolniczy (Wyżyna Lubelska) 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Polski oraz wskazuje je na mapie, • przedstawia pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazach powstałe w wyniku działalności człowieka, • 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje uwarunkowania pogodowe w Tatrach, • uzasadnia piętrowość roślinną w Tatrach, • opisuje najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Tatr oraz wskazuje je na mapie, • wykazuje pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazie Tatr powstałe w wyniku działalności człowieka, • opisuje położenie geograficzne Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej na podstawie ogólnogeograficznej mapy Polski, • przedstawia główne cechy krajobrazu Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, • opisuje cechy krajobrazu Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej na podstawie ilustracji, • wyjaśnia uwarunkowania krasowienia, • opisuje i rozpoznaje na schematach i rysunkach takie formy krasowe, jak jaskinia, stalaktyt, stalagmit, stalagnat, wywierzysko, skałki wapienne, doliny krasowe, • charakteryzuje szlak Orlich Gniazd, • opisuje wybrane obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, • wskazuje pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazie powstałe w wyniku działalności człowieka, • opisuje położenie geograficzne Wyżyny Lubelskiej na podstawie ogólnogeograficznej mapy Polski, • przedstawia cechy krajobrazu Wyżyny Lubelskiej, • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wąwóz</i>, <i>less</i>, <i>czarnoziem</i>, • wykazuje uwarunkowania upraw na Wyżynie Lubelskiej, • opisuje miasta Wyżyny Lubelskiej (Lublin, Zamość, Kazimierz Dolny),
--	--	--	---

		<ul style="list-style-type: none">• przedstawia wybrane obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Wyżyny Lubelskiej,• wskazuje zmiany w krajobrazie Wyżyny Lubelskiej powstałe w wyniku działalności człowieka,• opisuje położenie geograficzne Wyżyny Śląskiej na podstawie ogólnogeograficznej mapy Polski,• przedstawia główne cechy krajobrazu Wyżyny Śląskiej,• opisuje cechy krajobrazu Wyżyny Śląskiej na podstawie ilustracji,• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>halda</i>, <i>węgiel kamienny</i>, <i>szkody górnicze</i>, <i>rekultywacja</i>,• charakteryzuje miasta Wyżyny Śląskiej,• przedstawia wybrane obiekty dziedzictwa, przyrodniczego i kulturowego Wyżyny Śląskiej,• wskazuje zmiany w krajobrazie Wyżyny Śląskiej• opisuje położenie geograficzne Niziny Mazowieckiej na podstawie ogólnogeograficznej mapy Polski,• przedstawia główne cechy krajobrazu Niziny Mazowieckiej,• charakteryzuje cechy krajobrazu Niziny Mazowieckiej na podstawie ilustracji,• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>równina</i>, <i>kotlina</i>, <i>wysoczyzna</i>, <i>puszcza</i>,• przedstawia wybrane obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Niziny Mazowieckiej,• przedstawia zmiany w krajobrazie Niziny Mazowieckiej powstałe w wyniku działalności człowieka,• opisuje cechy krajobrazu wielkowiejskiego na podstawie ilustracji,• planuje wycieczkę po zabytkowej Warszawie,
--	--	---

		<ul style="list-style-type: none">• przedstawia wybrane obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Warszawy,• opisuje zajęcia, tradycje rodzinne i zwyczaje mieszkańców Warszawy,• opisuje położenie geograficzne Pojezierza Mazurskiego na podstawie ogólnogeograficznej mapy Polski,• przedstawia główne cechy krajobrazu Pojezierza Mazurskiego,• charakteryzuje cechy krajobrazu Pojezierza Mazurskiego (lasy, jeziora, wzgórza i pagórki) na podstawie ilustracji,• charakteryzuje miejscowości turystyczne Pojezierza Mazurskiego (np. Giżycko, Mikołajki, Ruciane-Nida),• przedstawia wybrane obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Pojezierza Mazurskiego,• opisuje zajęcia, tradycje rodzinne i zwyczaje mieszkańców Pojezierza Mazurskiego,• przedstawia pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazie Pojezierza Mazurskiego powstałe w wyniku działalności człowieka,• opisuje położenie geograficzne Pobrzeża Słowińskiego na podstawie ogólnogeograficznej mapy Polski,• przedstawia główne cechy krajobrazu Pobrzeża Słowińskiego,• charakteryzuje cechy krajobrazu Pobrzeża Słowińskiego na podstawie ilustracji,• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wydma</i>, <i>plaża</i>, <i>mierzeja</i>, <i>jezioro przybrzeżne</i>,• omawia warunki pogodowe nad morzem,• wyjaśnia uwarunkowania bryzy,• charakteryzuje miejscowości turystyczne Pobrzeża Słowińskiego,
--	--	---

			<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia wybrane obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Pobrzeża Słowińskiego, • przedstawia zmiany w krajobrazie Pobrzeża Słowińskiego powstałe w wyniku działalności człowieka, •
Lądy i oceany na Ziemi	<ul style="list-style-type: none"> • Rozmieszczenie lądów i oceanów • Pierwsze wyprawy geograficzne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na globusie i mapie świata bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe, • wymienia nazwy i wskazuje na globusie i mapie świata kontynenty i oceany oraz określa ich położenie względem równika i południka zerowego, • wskazuje na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni Ziemi i akweny morskie na trasach pierwszych podróży geograficznych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia globus jako model Ziemi, • omawia podobieństwa i różnice między globusem a mapą Ziemi, • omawia położenie kontynentów na Ziemi (w tym względem równika i południka zerowego) i ich główne cechy na podstawie globusa i mapy ogólnogeograficznej świata, • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>biegun północny, biegun południowy, południk 0°, południk 180°, zwrotnik Raka, zwrotnik Koziorożca, koło podbiegunowe północne, koło podbiegunowe południowe</i>, • wskazuje <i>biegun północny, biegun południowy, południk 0°, południk 180°, zwrotnik Raka, zwrotnik Koziorożca, koło podbiegunowe północne, koło podbiegunowe południowe</i> na globusie i mapie ogólnogeograficznej świata, • opisuje wielkie formy ukształtowania powierzchni lądów na podstawie globusa i mapy ogólnogeograficznej świata, • dokonuje podziału Oceanu Światowego na podstawie globusa i mapy ogólnogeograficznej świata, • wyjaśnia przyczyny i skutki wielkich odkryć geograficznych,

			<ul style="list-style-type: none"> • omawia osiągnięcia wybranych odkrywców, np. Vasco da Gamy, Krzysztofa Kolumba, Ferdynanda Magellana, Jamesa Cooka, zdobywców biegunów
Krajobrazy świata	<ul style="list-style-type: none"> • Krajobrazy świata: wilgotnego lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej, sawanny i stepu, pustyni gorącej i lodowej, tajgi, tundry, krajobraz śródziemnomorski, wysokogórski Himalajów • Strefowość a piętrowość klimatyczno-roślinna na świecie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie położenie poznawanych typów krajobrazów, • odczytuje wartość i opisuje rozkład temperatury powietrza oraz opadów atmosferycznych na podstawie klimatogramów i map klimatycznych, • przedstawia główne cechy i porównuje poznawane krajobrazy świata oraz rozpoznaje je na podstawie opisów, a także na filmach i ilustracjach, • rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla poznanych krajobrazów, • prezentuje niektóre przykłady budownictwa, sposoby gospodarowania, główne zajęcia mieszkańców poznawanych obszarów, • identyfikuje współzależności między składnikami poznawanych krajobrazów a warunkami życia człowieka, • wykazuje związek zależności między położeniem wybranych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pogoda, klimat</i>, • przedstawia podobieństwa i różnice między pogodą a klimatem, • omawia czynniki klimatotwórcze (wpływ mórz i oceanów oraz ukształtowanie powierzchni lądów), • odczytuje informacje z klimatogramu, • wyróżnia strefy klimatyczne na Ziemi, • omawia typy klimatów (morski, kontynentalny, górski), • wyjaśnia uwarunkowania układu stref krajobrazowych na Ziemi, • omawia położenie geograficzne strefy wilgotnego lasu równikowego na podstawie mapy ogólnogeograficznej świata, • opisuje warunki klimatyczne na podstawie klimatogramu i główne cechy krajobrazu wilgotnego lasu równikowego, • rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla krajobrazu wilgotnego lasu równikowego, • wyjaśnia przystosowania roślin i zwierząt do życia w strefie wilgotnego lasu równikowego, • przedstawia przykłady budownictwa, sposoby gospodarowania, główne zajęcia mieszkańców w strefie wilgotnego lasu równikowego, • omawia położenie geograficzne strefy sawann na podstawie mapy ogólnogeograficznej świata, • opisuje warunki klimatyczne na podstawie klimatogramu i główne cechy krajobrazu sawanny,

		<p>krajobrazów na kuli ziemskiej, warunkami klimatycznymi a głównymi cechami krajobrazów.</p>	<ul style="list-style-type: none">• rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla krajobrazu sawanny,• wyjaśnia przystosowania roślin i zwierząt do życia na sawannie,• przedstawia przykłady budownictwa, sposoby gospodarowania, główne zajęcia mieszkańców w strefie sawanny,• omawia położenie geograficzne strefy pustyń gorących na podstawie mapy ogólnogeograficznej świata,• opisuje warunki klimatyczne na podstawie klimatogramu i główne cechy krajobrazu pustyń gorących,• rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla krajobrazu pustyń gorących,• wyjaśnia przystosowania roślin i zwierząt do życia w strefie pustyń gorących,• przedstawia przykłady budownictwa, sposoby gospodarowania, główne zajęcia mieszkańców w strefie pustyń gorących,• omawia położenie geograficzne strefy krajobrazu śródziemnomorskiego na podstawie mapy ogólnogeograficznej świata,• opisuje warunki klimatyczne na podstawie klimatogramu i główne cechy krajobrazu śródziemnomorskiego,• rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla krajobrazu śródziemnomorskiego,• wyjaśnia przystosowania roślin i zwierząt do życia w strefie krajobrazu śródziemnomorskiego• przedstawia przykłady budownictwa, sposoby gospodarowania, główne zajęcia mieszkańców w strefie krajobrazu śródziemnomorskiego,
--	--	---	--

		<ul style="list-style-type: none">• omawia położenie geograficzne strefy lasów liściastych i mieszanych strefy umiarkowanej na podstawie mapy ogólnogeograficznej świata,• opisuje warunki klimatyczne na podstawie klimatogramu i główne cechy krajobrazu lasów liściastych i mieszanych strefy umiarkowanej,• rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla krajobrazu lasów liściastych i mieszanych strefy umiarkowanej,• wyjaśnia przystosowanie roślin i zwierząt do życia w lasach liściastych i mieszanych strefy umiarkowanej,• przedstawia przykłady budownictwa, sposoby gospodarowania, główne zajęcia mieszkańców na obszarze lasów liściastych i mieszanych strefy umiarkowanej,• omawia położenie geograficzne strefy stepów na podstawie mapy ogólnogeograficznej świata,• opisuje warunki klimatyczne stepów na podstawie klimatogramu,• omawia główne cechy krajobrazu stepowego,• rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla krajobrazu stepowego,• wyjaśnia przystosowanie roślin i zwierząt do życia w strefie stepu,• przedstawia przykłady budownictwa, sposoby gospodarowania, główne zajęcia mieszkańców w strefie stepu,• omawia położenie geograficzne strefy tajgi na podstawie mapy ogólnogeograficznej świata,• opisuje warunki klimatyczne tajgi na podstawie klimatogramu,• omawia główne cechy krajobrazu tajgi,
--	--	---

			<ul style="list-style-type: none">• rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla krajobrazu tajgi,• wyjaśnia przystosowanie roślin i zwierząt do życia w tajdze,• przedstawia przykłady budownictwa, sposoby gospodarowania, główne zajęcia mieszkańców w strefie tajgi,• omawia położenie geograficzne strefy tundry na podstawie mapy ogólnogeograficznej,• omawia warunki klimatyczne tundry na podstawie klimatogramu,• opisuje główne cechy krajobrazu tundry,• rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla krajobrazu tundry,• wyjaśnia przystosowanie roślin i zwierząt do życia w tundrze,• przedstawia przykłady budownictwa, sposoby gospodarowania, główne zajęcia mieszkańców w strefie tundry,• omawia położenie geograficzne strefy pustyń lodowych na podstawie mapy ogólnogeograficznej świata,• opisuje warunki klimatyczne pustyń lodowych na podstawie klimatogramu,• omawia główne cechy krajobrazu pustyń lodowych,• rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla krajobrazu pustyń lodowych,• wyjaśnia przystosowanie roślin i zwierząt w strefie pustyń lodowych,• przedstawia przykłady budownictwa, sposoby gospodarowania, główne zajęcia mieszkańców w strefie pustyń lodowych,
--	--	--	--

			<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia piętrowość klimatyczno-roślinną na obszarach górskich, • opisuje warunki klimatyczne i główne cechy krajobrazu wysokogórskiego, • rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla krajobrazu wysokogórskiego, • wyjaśnia przystosowanie roślin i zwierząt do życia w strefie wysokogórskiej, • przedstawia przykłady budownictwa, sposoby gospodarowania, główne zajęcia mieszkańców w strefie wysokogórskiej, • identyfikuje współzależności między składnikami poznawanych krajobrazów i warunkami życia człowieka, • wykazuje związek między położeniem wybranych krajobrazów na kuli ziemskiej, warunkami klimatycznymi i głównymi cechami krajobrazów, • porównuje poznawane krajobrazy świata oraz rozpoznaje je na podstawie opisów, a także na filmach i ilustracjach.
Klasa VI			
Współrzędne geograficzne	<ul style="list-style-type: none"> • Szerokość i długość geograficzna • Położenie matematyczno-geograficzne punktów i obszarów • Rozciągłość południkowa i równoleżnikowa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odczytuje szerokość i długość geograficzną wybranych punktów na globusie i mapie, • na podstawie podanych współrzędnych geograficznych wskazuje położenie punktów i obszarów na mapach w różnych skalach, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia terminy: <i>długość geograficzna</i>, <i>szerokość geograficzna</i>, • określa współrzędne geograficzne punktów na globusie i na mapach w różnych skalach, • wyznacza współrzędne dowolnych punktów w terenie za pomocą GPS, • wskazuje na podstawie podanych współrzędnych geograficznych położenie punktów i obszarów na mapach w różnych skalach,

		<ul style="list-style-type: none"> wyznacza w terenie współrzędne dowolnych punktów (za pomocą mapy lub GPS). 	<ul style="list-style-type: none"> oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową.
Ruchy Ziemi	<ul style="list-style-type: none"> Ziemia w Układzie Słonecznym Ruch obrotowy i obiegowy Następstwa ruchów Ziemi 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje wyniki pomiaru wysokości Słońca w trakcie zajęć terenowych oraz porównuje wyniki uzyskane w różnych porach dnia i roku, demonstruje przy użyciu modeli (np. globusa lub tellurium) ruch obrotowy Ziemi, określa jego kierunek, czas trwania, miejsca wschodu i zachodu Słońca oraz południa słonecznego, wyjaśnia związek między ruchem obrotowym a widomą wędrówką i górowaniem Słońca, istnieniem dnia i nocy, demonstruje przy użyciu modeli (np. tellurium lub globusa) ruch obiegowy Ziemi, na podstawie materiałów źródłowych porównuje oświetlenie Ziemi wykazuje związek między ruchem obiegowym Ziemi a strefami jej oświetlenia oraz strefowym zróżnicowaniem klimatu i krajobrazów na Ziemi. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia budowę wszechświata, omawia teorię geocentryczną i heliocentryczną, wyjaśnia znaczenie terminów: <i>galaktyka, gwiazda, planeta, planetoidy, meteoroidy, meteory, meteoryty, komety</i>, opisuje budowę Układu Słonecznego, demonstruje przy użyciu modeli (np. globusa lub tellurium) ruch obrotowy i obiegowy Ziemi, omawia cechy ruchu obiegowego i obrotowego Ziemi, wyjaśnia związek między ruchem obrotowym a widomą wędrówką i górowaniem Słońca, istnieniem dnia i nocy. wyjaśnia zmiany oświetlenia Ziemi podczas ruchu obiegowego w pierwszych dniach astronomicznych pór roku, wyjaśnia następstwa ruchu obiegowego Ziemi (astronomiczne pory roku, zmiany miejsca wschodu i zachodu Słońca, zmiany wysokości górowania Słońca nad widnokrzem, zmiany długości trwania dnia i nocy, zjawisko dnia i nocy polarnej), wskazuje miejsca wschodu i zachodu Słońca w różnych porach roku, porównuje wyniki pomiarów wysokości Słońca w różnych porach dnia i roku, charakteryzuje strefy oświetlenia Ziemi, wykazuje związek między ruchem obiegowym Ziemi a strefami jej oświetlenia oraz strefowym zróżnicowaniem klimatu i krajobrazów na Ziemi,

			<ul style="list-style-type: none"> • oblicza czas strefowy i miejscowy słoneczny na kuli ziemskiej, • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>czas uniwersalny, strefy czasowe, czas urzędowy</i>, • omawia międzynarodową linię zmiany daty.
Geografia Europy	<ul style="list-style-type: none"> • Położenie i granice kontynentu • Podział polityczny Europy • Główne cechy środowiska przyrodniczego Europy • Zjawiska występujące na granicach płyt litosfery • Największe europejskie metropolie • Zróżnicowanie źródeł energii w krajach europejskich • Rolnictwo, przemysł i usługi w wybranych krajach europejskich • Turystyka w Europie Południowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje położenie, przebieg granic oraz linii brzegowej Europy, • Wskazuje na mapie państwa Europy oraz przedstawia rolę Unii Europejskich • charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Europy, • określa na przykładzie Islandii związek między położeniem na granicy płyt litosfery a występowaniem wulkanów i trzęsień ziemi, • przedstawia zróżnicowanie klimatyczne Europy oraz czynniki, które o nim decydują, • społeczeństw w Europie, • przedstawia społeczno-ekonomiczne i kulturowe konsekwencje migracji na obszarze Europy, • określa podobieństwa i różnice między największymi miastami Europy: Londynem i Paryżem, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia położenie, przebieg granic, linię brzegową Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej, • opisuje ukształtowanie powierzchni Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy, • wyjaśnia zróżnicowanie klimatyczne Europy i czynniki, które o tym decydują, na podstawie mapy klimatycznej i ogólnogeograficznej Europy, • przedstawia zróżnicowanie roślinności w Europie, • omawia płytową budowę litosfery na podstawie schematu, • opisuje położenie geograficzne i środowisko przyrodnicze Islandii na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy i map tematycznych, • wyjaśnia wpływ budowy geologicznej, w tym położenia na granicy płyt litosfery, na występowanie wulkanów i trzęsień ziemi na Islandii, • wymienia przykłady innych obszarów występowania trzęsień ziemi i wulkanów na podstawie mapy płyt litosfery i mapy ogólnogeograficznej Europy, • przedstawia zmiany na mapie politycznej Europy pod koniec XX w., • dokonuje podziału politycznego Europy (liczba państw, terytoria zależne, największe i najmniejsze kraje) na podstawie mapy politycznej Europy,

		<ul style="list-style-type: none"> • porównuje cechy rolnictwa Danii i Węgier, • wykazuje związki między głównymi cechami środowiska przyrodniczego wybranych krajów Europy a wykorzystaniem różnych źródeł energii, • przedstawia znaczenie nowoczesnego przemysłu i usług w gospodarce na przykładzie Francji, • wykazuje związki między rozwojem turystyki w Europie Południowej a warunkami przyrodniczymi oraz dziedzictwem kultury śródziemnomorskiej, • . 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia przyczyny i skutki integracji europejskiej, • przedstawia rolę Unii Europejskiej w przemianach igospodarczych • charakteryzuje rozmieszczenie ści na podstawie mapy ludności Europy, • porównuje liczbę ludności Europy na tle ludności świata na podstawie danych statystycznych, • przedstawia zmiany liczby ludności Europy w XX i XXI w. na podstawie danych statystycznych, • analizuje strukturę wieku i płci ludności Europy na podstawie danych statystycznych, • opisuje przyrost naturalny ludności Europy na podstawie danych statystycznych, • wyjaśnia przyczyny migracji ludności w Europie, • przedstawia kraje imigracyjne i emigracyjne w Europie, • analizuje problemy migracyjne w Europie, • ocenia skutki migracji w Europie, • wyjaśnia, co to jest urbanizacja, • przedstawia zróżnicowanie poziomu urbanizacji na podstawie mapy urbanizacji w Europie, • wykazuje podobieństwa i różnice największych miast Europy – Londynu i Paryża, • wyróżnia źródła energii na świecie (odnawialne i nieodnawialne), • przedstawia zmiany w wykorzystaniu źródeł energii na świecie w XX i XXI w. na podstawie danych statystycznych, • analizuje strukturę produkcji energii elektrycznej w wybranych krajach Europy na podstawie danych statystycznych, • wyróżnia typy elektrowni,
--	--	---	---

			<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia zalety i wady różnych typów elektrowni, • opisuje odnawialne źródła energii w Europie, • wykazuje związki między głównymi cechami środowiska przyrodniczego wybranych krajów Europy a wykorzystaniem różnych źródeł energii, • charakteryzuje warunki naturalne Francji, Danii i Węgier na podstawie mapy ogólnogeograficznej oraz map tematycznych Europy, • przedstawia znaczenie nowoczesnego przemysłu i usług w gospodarce na przykładzie Francji, • wykazuje związki między głównymi cechami środowiska przyrodniczego a rolnictwem Danii oraz Węgier, • porównuje cechy rolnictwa Danii i Węgier, • charakteryzuje typy gospodarki Francji, Danii i Węgier, • przedstawia walory przyrodnicze Europy Południowej, • przedstawia walory pozaprzyrodnicze Europy, Południowej, • wykazuje związki między rozwojem turystyki w Europie Południowej a warunkami przyrodniczymi oraz dziedzictwem kultury śródziemnomorskiej, • wykazuje znaczenie turystyki dla krajów śródziemnomorskich, • przedstawia cechy gospodarki krajów Europy Południowej, • na trasach
Sąsiedzi Polski	<ul style="list-style-type: none"> • Przemiany przemysłu w Niemczech • Dziedzictwo kulturowe Litwy i Białorusi 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje przemiany w strukturze przemysłu w Niemczech na przykładzie Nadrenii Północnej-Westfalii, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje sąsiadów Polski na mapie ogólnogeograficznej Europy, • opisuje warunki naturalne sąsiadów Polski na mapie ogólnogeograficznej Europy,

	<ul style="list-style-type: none"> • Środowisko przyrodnicze oraz atrakcje turystyczne Czech i Słowacji • Problemy polityczne, społeczne i gospodarcze Ukrainy • Zróżnicowanie przyrodnicze i społeczno-gospodarcze Rosji • 	<ul style="list-style-type: none"> • uwzględniającej wybrane walory środowiska przyrodniczego i kulturowego, • przedstawia przykłady atrakcji turystycznych Czech i Słowacji, • rozumie problemy polityczne, społeczne i gospodarcze Ukrainy, • wykazuje zróżnicowanie środowiska przyrodniczego i charakteryzuje gospodarkę Rosji, • . 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia zróżnicowanie ludności sąsiadów Polski na podstawie danych statystycznych, • określa główne kierunki zmian w strukturze przemysłu w Niemczech na przykładzie Nadrenii Północnej-Westfalii, • przedstawia główne kierunki rozwoju gospodarczego Czech i Słowacji, • przedstawia atrakcje turystyczne i Czech i Słowacji, • wykazuje podobieństwa i różnice między środowiskiem przyrodniczym a gospodarką Litwy i Białorusi, • opisuje walory przyrodnicze i kulturowe Litwy i Białorusi, • wymienia główne problemy polityczne, społeczne i gospodarcze Ukrainy, • , • wykazuje zróżnicowanie środowiska przyrodniczego i charakteryzuje gospodarkę Rosji, • przedstawia główne problemy społeczno-gospodarcze Rosji, • przedstawia wybrane walory środowiska przyrodniczego i kulturowego jako przykłady atrakcji turystycznych krajów sąsiadujących z Polską,
Klasa VII			
Podstawy geografii¹	<ul style="list-style-type: none"> • Podział nauk geograficznych, źródła informacji geograficznej • Kształt i wymiary Ziemi 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • dokonuje podziału nauk geograficznych, • analizuje źródła informacji geograficznej, 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>geografia</i>, • przedstawia podział nauk geograficznych, • przedstawia różnice między geografiami fizyczną

¹ Rozdział dodatkowy *Podstawy geografii* w okresie przejściowym ułatwi uczniom po kursie przyrody zrozumienie treści dotyczących współrzędnych geograficznych oraz przećwiczenie najważniejszych umiejętności wykorzystywanych podczas pracy z mapą.

	<ul style="list-style-type: none"> • Współrzędne geograficzne • Elementy mapy, skala mapy • Poziomice, wysokość względna i bezwzględna • Podział map 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia poglądy na kształt Ziemi, • przedstawia wymiary Ziemi, • omawia cechy siatki geograficznej i wymienia jej elementy, • posługuje się współrzędnymi geograficznymi na siatce geograficznej i na mapie, • omawia cechy mapy i jej elementy, • omawia siatkę kartograficzną, • przedstawia rodzaje skal, • oblicza odległości na mapie, • analizuje sposoby przedstawiania rzeźby terenu na mapach, • posługuje się wysokością względną i bezwzględną, • dokonuje podziału map i przedstawia ich zastosowanie. 	<p>a geografią społeczno-ekonomiczną,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia źródła informacji geograficznej, • przedstawia poglądy na kształt Ziemi, • wymienia dowody na kulistość Ziemi, • podaje wymiary Ziemi oraz główne cechy jej kształtu, • wyjaśnia różnice między elipsoidą a geoidą, • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>siatka geograficzna, południki, równoleżnik, zwrotniki, długość geograficzna, szerokość geograficzna,</i> • odczytuje wartości szerokości geograficznej zwrotników, kół podbiegunowych oraz biegunów, • wymienia cechy południków i równoleżników, • odczytuje długość i szerokość geograficzną na globusie i na mapie, • podaje cechy siatki geograficznej, • określa położenie geograficzne punktów i obszarów na mapie, • odszukuje obiekty na mapie na podstawie podanych współrzędnych geograficznych, • oblicza rozciągłość równoleżnikową i południkową na podstawie współrzędnych geograficznych, • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mapa skala, siatka kartograficzna, legenda mapy,</i> • wymienia elementy mapy, • wyjaśnia różnice między siatką kartograficzną a geograficzną, • wymienia rodzaje skal, • szereguje skale od największej do najmniejszej, • przedstawia skalę w ci mianowanej i podziałki liniowej, • posługuje się skalą mapy do obliczania odległości w terenie i na mapie,
--	--	---	---

			<ul style="list-style-type: none"> • oblicza skalę mapy, znając odległość rzeczywistą między obiektami przedstawionymi na mapie, • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wysokość względna</i>, <i>wysokość bezwzględna</i>, <i>poziomica</i>, <i>mapa hipsometryczna</i>, • omawia sposoby przedstawiania rzeźby terenu na mapie, • odczytuje z mapy wysokość bezwzględną, • oblicza wysokości względne, • omawia podział map ze względu na treść, skalę i przeznaczenie, • przedstawia zastosowanie map.
Środowisko przyrodnicze Polski na tle Europy	<ul style="list-style-type: none"> • Położenie geograficzne Polski • Wpływ ruchów górotwórczych i zlodowaceń na rzeźbę Europy i Polski • Surowce mineralne Polski • Przejściowość klimatu Polski • Morze Bałtyckie • Główne rzeki Polski i ich systemy na tle rzek Europy oraz ich systemów • Lasy w Polsce • Ochrona środowiska przyrodniczego Polski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa położenie fizycznogeograficzne i polityczne Polski, wskazuje na mapie przebieg jej granic (w tym wód wewnętrznych), • odczytuje szerokość i długość geograficzną wybranych punktów na mapie Polski i Europy, • wskazuje na podstawie podanych współrzędnych geograficznych skrajne punkty Polski i Europy oraz wyjaśnia konsekwencje rozciągłości południkowej i równoleżnikowej ich obszarów, • przedstawia wpływ ruchów górotwórczych i zlodowaceń w Europie na ukształtowanie powierzchni Polski, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia cechy położenia Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy, • opisuje granicę między Europą a Azją na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy, • przedstawia cechy położenia Polski w Europie na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy, • odczytuje szerokość i długość geograficzną wybranych punktów na mapie Polski i Europy, • podaje całkowitą i administracyjną powierzchnię Polski, • wskazuje przebieg granic Polski (w tym wód wewnętrznych) na mapie ogólnogeograficznej Polski, • oblicza rozciągłość południową i równoleżnikową Europy i Polski, • wykazuje konsekwencje rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Polski i Europy, • przedstawia płytową budowę litosfery na podstawie ilustracji, • przedstawia dzieje geologiczne Ziemi na podstawie tablicy stratygraficznej,

	<ul style="list-style-type: none"> • Dziedzictwo przyrodnicze Polski 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie rozmieszczenie głównych surowców mineralnych Polski oraz omawia ich znaczenie gospodarcze, • prezentuje główne czynniki kształtujące klimat Polski, • charakteryzuje elementy klimatu Polski oraz długość okresu wegetacyjnego, • wyjaśnia wpływ zmienności pogody w Polsce na rolnictwo, transport i turystykę, • przedstawia główne cechy przyrodnicze Morza Bałtyckiego oraz przyczyny degradacji jego wód, • opisuje walory przyrodnicze Wisły i Odry • rozróżnia główne rodzaje lasów w Polsce (na podstawie filmu, ilustracji lub w terenie) oraz wyjaśnia zróżnicowanie przestrzenne wskaźnika lesistości Polski, • wskazuje na mapie parki narodowe oraz podaje przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, pomników przyrody występujących na obszarze własnego regionu, 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje obszar Polski na tle struktur geologicznych Europy (ze szczególnym uwzględnieniem obszarów fałdowań) na podstawie map geologicznych, • przedstawia ruchy górotwórcze w Europie i w Polsce, • rozróżnia typy gór (fałdowe, zrębowe, wulkaniczne), • wymienia nazwy gór fałdowych, zrębowych oraz wulkanicznych w Europie i w Polsce, a także wskazuje je na mapie ogólnogeograficznej Europy i Polski, • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>krajobraz polodowcowy</i>, <i>rzeźba glacialna</i> • przedstawia współczesne obszary występowania lodowców na Ziemi i wskazuje je na mapie ogólnogeograficznej świata, • opisuje mechanizm powstawania lodowców, • opisuje nizinne formy polodowcowe na podstawie schematu, • opisuje górskie formy polodowcowe na podstawie schematu, • omawia cechy ukształtowania powierzchni Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy, • omawia cechy rzeźby terenu Polski na podstawie mapy ogólnogeograficznej Polski, • wykazuje pasowość rzeźby terenu Polski, • charakteryzuje pasy rzeźby terenu Polski na podstawie mapy ogólnogeograficznej Polski, • dokonuje podziału surowców mineralnych, • opisuje rozmieszczenie surowców mineralnych w Polsce na podstawie mapy tematycznej, • wykazuje znaczenie gospodarcze surowców mineralnych w Polsce, • omawia strefy klimatyczne świata,
--	---	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> • podaje argumenty przemawiające za koniecznością zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego. 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje czynniki kształtujące klimat w Polsce, • omawia wpływ głównych mas powietrza na klimat i pogodę w Polsce, • opisuje rozkład temperatury powietrza oraz opadów atmosferycznych w Polsce na podstawie map tematycznych, • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pogoda, klimat, ciśnienie atmosferyczne, niż baryczny, wyż baryczny</i>, • charakteryzuje wiatry w Polsce, • charakteryzuje długość okresu wegetacyjnego w Polsce, • wykazuje wpływ zmienności pogody w Polsce na rolnictwo, transport i turystykę, • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>system rzeczny, dorzecze, przepływ, reżim rzeczny (zasilanie), rodzaje zasilania</i>, • opisuje wody Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy, • przedstawia ustroje rzeczne wybranych europejskich rzek, • opisuje cechy sieci hydrograficznej Polski (m.in. asymetria dorzeczy Wisły i Odry, przepływy Wisły i Odry), • rozpoznaje typy ujść rzecznych, • opisuje położenie i główne cechy Bałtyku, • charakteryzuje temperaturę wód oraz zasolenie Bałtyku na tle innych mórz świata, • przedstawia rzeźbotwórczą działalność morza, • rozpoznaje typy wybrzeży Bałtyku (klifowe, mierzejowo-zalewowe, szerowe), • opisuje świat roślin i zwierząt w Bałtyku, • omawia czynniki wpływające na degradację wód Morza Bałtyckiego,
--	--	--	---

			<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gleba, czynniki glebotwórcze, proces glebotwórczy, profil glebowy, poziomy glebowe,</i> • charakteryzuje wybrane gleby występujące w Polsce (brunatna, bielkowa, czarnoziem, mada, rędzina) na podstawie ich profili, • przedstawia rozmieszczenie gleb na obszarze Polski na podstawie mapy gleb Polski, • opisuje typy zbiorowisk leśnych w Polsce, • omawia funkcje lasów, • omawia wskaźnik lesistości w Polsce na podstawie danych statystycznych, • przedstawia formy ochrony przyrody w Polsce, • wskazuje na mapie parki narodowe oraz wymienia przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, a także pomników przyrody występujących na obszarze własnego regionu, • ocenia rolę parków narodowych i innych form ochrony przyrody w zachowaniu naturalnych walorów środowiska przyrodniczego, • podaje argumenty przemawiające za koniecznością zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego, • planuje wycieczkę do parku narodowego lub rezerwatu przyrody, • opisuje unikalne w skali światowej obiekty przyrodnicze objęte ochroną na terenie Polski,
Ludność i urbanizacja w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> • Rozmieszczenie ludności • Struktura demograficzna Polski (wiekowa, narodowościowa, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia zmiany na mapie politycznej Europy, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia zmiany na mapie politycznej Europy, które zaszły w drugiej połowie XX w. i na początku XXI w.,

	<p>wyznaniowa, wykształcenia, zatrudnienia)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zróznicowanie miast • Wpływ rozwoju dużych miast na przekształcenia strefy podmiejskiej • Wpływ procesów migracyjnych na strukturę wieku i zmiany w zaludnieniu obszarów wiejskich • Wpływ przemian gospodarczych po 1989 r. na zmiany struktury zatrudnienia 	<ul style="list-style-type: none"> • i wskazuje na mapie województwa oraz ich stolice, • wyjaśnia zróznicowanie gęstości zaludnienia na obszarze Polski na podstawie map tematycznych, • analizuje zmiany liczby ludności Polski po 1945 r. na podstawie danych statystycznych, • analizuje piramidę wieku i płci • porównuje zmiany w przyroście naturalnym i rzeczywistym ludności w Polsce i wybranych krajach Europy, • przedstawia przyczyny i skutki migracji zagranicznych w Polsce, • porównuje i wyjaśnia zróznicowanie narodowościowe, i wyznaniowe ludności Polski i wybranych państw europejskich, • wykazuje znaczenie poszczególnych sektorów gospodarki w rozwoju kraju oraz określa różnice w strukturze zatrudnienia ludności w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje największe i najmniejsze państwa Europy na mapie politycznej Europy, • wymienia nazwy województw oraz ich stolic i wskazuje je na mapie Polski, • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>demografia, przyrost naturalny, współczynnik przyrostu naturalnego, współczynnik urodzeń, współczynnik zgonów,</i> • omawia zmiany liczby ludności w Europie i w Polsce po II wojnie światowej, • omawia uwarunkowania przyrostu naturalnego w Polsce na tle Europy na podstawie danych statystycznych, • oblicza współczynnik przyrostu naturalnego, • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>piramida wieku i płci, średnia długość życia,</i> • omawia cechy struktury wieku i płci ludności Polski na tle struktur wybranych państw europejskich na podstawie piramidy wieku i płci, • określa średnią długość życia Polaków na tle europejskich społeczeństw na podstawie danych statystycznych, • wyjaśnia znaczenie terminu <i>wskaźnik gęstości zaludnienia,</i> • opisuje cechy rozmieszczenia ludności Europy na podstawie mapy ludności Europy, • przedstawia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce, • opisuje cechy rozmieszczenia ludności w Polsce na podstawie mapy ludności Polski, • oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia Polski,
--	--	---	--

		<p>i w wybranych państwach europejskich,</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje poziom urbanizacji w Polsce i Europie, rozmieszczenie i wielkość miast w Polsce oraz identyfikuje przyczyny rozwoju największych polskich miast, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>migracja, emigracja, imigracja, saldo migracji, przyrost rzeczywisty, współczynnik przyrostu rzeczywistego,</i> • określa problemy migracyjne Polski na tle Europy, • odczytuje z tabel i diagramów dane dotyczące wielkości i kierunków migracji z Polski i do Polski, • charakteryzuje przyrost rzeczywisty ludności w Polsce i w Europie, • oblicza przyrost rzeczywisty i współczynnik przyrostu rzeczywistego dla Polski, • wymienia główne przyczyny i skutki migracji zagranicznych w Polsce, • określa współczesne kierunki migracji zewnętrznych Polaków, • przedstawia kierunki napływu imigrantów do Polski, • charakteryzuje Polonię na świecie, • określa przyczyny i skutki migracji wewnętrznych Polaków, • ukazuje wpływ procesów migracyjnych na strukturę wieku i zmiany zaludnienia obszarów wiejskich, • porównuje strukturę narodowościową i wyznaniową ludności Polski z analogicznymi strukturami ludności w wybranych państwach europejskich, • wyróżnia mniejszości narodowe w Polsce, • charakteryzuje grupy etniczne w Polsce, • przedstawia strukturę wyznaniową Polaków, • przedstawia podział gospodarki na sektory, • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>struktura zatrudnienia, struktura wykształcenia, , ludność aktywna zawodowo,</i>
--	--	---	---

			<ul style="list-style-type: none"> • określa różnice w strukturze zatrudnienia ludności w Polsce i w wybranych państwach europejskich na podstawie danych statystycznych, • określa różnice w strukturze zatrudnienia ludności w Polsce i w wybranych państwach europejskich, • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>urbanizacja</i>, <i>wskaźnik urbanizacji</i>, • analizuje poziom urbanizacji, rozmieszczenie oraz wielkość miast w Polsce na tle Europy, • wyjaśnia przyczyny rozwoju największych miast w Polsce, • charakteryzuje przemiany współczesnych miast, • określa funkcje miast, • omawia problemy mieszkańców dużych miast, • przedstawia typy zespołów miejskich (aglomeracja i konurbacja), • wymienia nazwy największych miast w Polsce i wskazuje te miasta na mapie, •
Rolnictwo i przemysł Polski	<ul style="list-style-type: none"> • Sektory gospodarki Polski, rolnictwo Polski • Zmiany struktury przemysłu Polski • Wpływ warunków przyrodniczych (zasobów surowców mineralnych, wiatru, wód i usłonecznienia) i pozaprzyrodniczych na energetykę 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce, • przedstawia przestrzenne zróżnicowanie głównych upraw i chowu zwierząt w Polsce oraz ich znaczenie gospodarcze, • przedstawia najważniejsze zmiany w strukturze przemysłu Polski, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rolnictwo jako sektor gospodarki i jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju, • opisuje warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce, • przedstawia korzyści, szanse i zagrożenia dla polskiego rolnictwa w Unii Europejskiej, • omawia strukturę użytkowania ziemi w Polsce i wybranych krajach Europejskich, • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plon</i>, <i>zbiór</i>, • wymienia główne uprawy w Polsce oraz przedstawia ich znaczenie gospodarcze,

		<ul style="list-style-type: none">• przedstawia strukturę upraw na podstawie danych statystycznych,• wskazuje na mapie główne obszary upraw (pszenica, żyto, buraki cukrowe, ziemniaki),• wskazuje na mapie obszary upraw warzyw i owoców,• opisuje produkcję roślinną w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy,• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>chów</i>, <i>hodowla</i>, <i>pogłowie</i>,• wymienia główne zwierzęta hodowlane w Polsce,• przedstawia znaczenie gospodarcze produkcji zwierzęcej,• przedstawia strukturę hodowli w Polsce na podstawie danych statystycznych,• wskazuje na mapie Polski obszary hodowli zwierząt gospodarskich (bydło, trzoda chlewna, drób),• przedstawia produkcję zwierzęcą w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy,• przedstawia przemysł jako sektor gospodarki i jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju,• dokonuje podziału przemysłu na sekcje i działy,• omawia rozwój przemysłu w Polsce po II wojnie światowej,• analizuje przyczyny i skutki restrukturyzacji polskiego przemysłu,• wyjaśnia przyczyny zmian w strukturze przemysłu Polski,• wymienia źródła energii,• przedstawia strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce na tle wybranych krajów Europy na podstawie danych statystycznych,• lokalizuje elektrownie ciepłne, wodne i niekonwencjonalne na podstawie mapy tematycznej,
--	--	---

			<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje największe elektrownie w Polsce na mapie tematycznej, • charakteryzuje największe porty morskie w Polsce, • opisuje strukturę i wielkość przeładunków w portach morskich Polski na podstawie danych statystycznych, • określa uwarunkowania rozwoju przemysłu stoczniowego w Polsce, • analizuje sytuację polskiego rybołówstwa oraz przetwórstwa rybnego na podstawie danych statystycznych, •
Usługi w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> • Zróżnicowanie usług i ich rola w rozwoju gospodarki • Rozwój komunikacji • Atrakcyjność turystyczna Polski • Wpływ transportu na rozwój działalności gospodarczej • Wpływ walorów środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego na rozwój turystyki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady różnych rodzajów usług w Polsce oraz ocenia znaczenie transportu i łączności dla jakości życia mieszkańców i rozwoju gospodarczego naszego kraju, • charakteryzuje na przykładach walory turystyczne Polski oraz wybrane obiekty z Listy Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości położone w Polsce, a także dokonuje refleksji nad ich wartością, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia usługi jako sektor gospodarki i ich rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju, • omawia zróżnicowanie usług w Polsce, • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania sieci transportowej w Polsce, • wyróżnia rodzaje transportu w Polsce, • wykazuje znaczenie łączności w rozwoju gospodarczym Polski, • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>turystyka, walory turystyczne</i>, • charakteryzuje na przykładach walory turystyczne Polski oraz wymienia polskie obiekty znajdujące się na Liście Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości, • dokonuje refleksji nad wartością obiektów dziedzictwa kulturowego w Polsce, • wykazuje atrakcyjność turystyczną Polski,

			<ul style="list-style-type: none"> • analizuje, na podstawie danych statystycznych, wpływy z turystyki w wybranych krajach Europy, w tym w Polsce, • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eksport, import, bilans handlu zagranicznego</i>, • przedstawia głównych partnerów handlowych Polski, • wymienia główne towary importowe i eksportowe w Polsce, • omawia zróżnicowanie usług w Polsce i ich rolę w rozwoju gospodarczym Polski, • .
Zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego Polski	<ul style="list-style-type: none"> • Zanieczyszczenia przemysłowe, komunalne, pochodzenia rolniczego i wytwarzane przez środki transportu • Skutki zanieczyszczeń środowiska 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia rodzaje zanieczyszczeń i ich źródła, • charakteryzuje wpływ poszczególnych sektorów gospodarki na stan środowiska w Polsce, • wymienia nazwy i wskazuje na mapie obszary ekologicznego zagrożenia i klęski ekologicznej w Polsce, • podejmuje działania na rzecz zmniejszania zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego.
Relacje między elementami środowiska geograficznego na wybranych obszarach Polski	<ul style="list-style-type: none"> • Wpływ sposobu zagospodarowania dorzecza na występowanie wezbrań i powodzi • Wpływ warunków przyrodniczych (zasobów surowców mineralnych, wiatru, wód i usłonecznienia) i pozaprzyrodniczych na energetykę 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje i porównuje konsekwencje stosowania różnych metod ochrony przeciwpowodziowej oraz określa wpływ zabudowy obszarów zalewowych i sztucznych zbiorników wodnych na występowanie i skutki powodzi na przykładzie Dolnego Śląska i Małopolski, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>powódź, dolina rzeczna, koryto rzeczne, terasa zalewowa, sztuczny zbiornik wodny, retencja naturalna</i>, • opisuje zjawisko powodzi, • przedstawia przyczyny powodzi w Polsce, • wskazuje obszary zagrożone powodzią w Polsce na mapie ogólnogeograficznej Polski, ze szczególnym uwzględnieniem Dolnego Śląska i Małopolski, • omawia największe powodzie w historii Polski i ich skutki, • wymienia czynniki sprzyjające powodziom w Polsce,

	<ul style="list-style-type: none"> • Wpływ rozwoju dużych miast na przekształcenia strefy podmiejskiej • Wpływ procesów migracyjnych na strukturę wieku i zmiany w zaludnieniu obszarów wiejskich • Wpływ przemian gospodarczych po 1989 r. na zmiany struktury zatrudnienia • Wpływ transportu na rozwój działalności gospodarczej • Wpływ walorów środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego na rozwój turystyki 	<ul style="list-style-type: none"> • pomorskiego i łódzkiego, • identyfikuje związki między rozwojem dużych miast a zmianami w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenu, stylu zabudowy, strukturze ludności w strefach podmiejskich na przykładzie obszarów metropolitalnych Warszawy i Krakowa, • wyjaśnia wpływ migracji na strukturę wieku i zmiany w zaludnieniu na obszarach wiejskich na przykładach wybranych gmin województw zachodniopomorskiego i podlaskiego, • wykazuje wpływ przemian h i gospodarczych w Polsce po 1989 r. na zmiany struktury zatrudnienia na przykładzie konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej, • identyfikuje związki między przebiegiem autostrad i dróg ekspresowych a lokalizacją , centrów logistycznych i handlowych w obszarze metropolitalnym Wrocławia oraz między transportem morskim a lokalizacją inwestycji 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje i porównuje konsekwencje stosowania różnych metod ochrony przeciwpowodziowej, • określa wpływ zabudowy obszarów zalewowych i sztucznych zbiorników wodnych na występowanie oraz skutki powodzi na przykładzie Dolnego Śląska i Małopolski, • omawia na podstawie mapy ogólnogeograficznej Polski rozmieszczenie największych sztucznych zbiorników wodnych w Polsce i wyjaśnia, jaką rolę odgrywają one w ochronie przeciwpowodziowej, • analizuje warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze sprzyjające produkcji energii ze źródeł nieodnawialnych i odnawialnych oraz ograniczające tę produkcję, • określa wpływ warunków przyrodniczych i pozaprzyrodniczych na rozwój energetyki na przykładzie województw pomorskiego i łódzkiego, • analizuje dane statystyczne dotyczące liczby farm wiatrowych w województwach łódzkim i pomorskim, • określa przyczyny migracji do stref podmiejskich, • identyfikuje związki między rozwojem dużych miast a zmianami struktury ludności na przykładzie obszarów metropolitalnych Warszawy i Krakowa, • analizuje zmiany w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenu w strefach podmiejskich na przykładzie obszarów metropolitalnych Warszawy i Krakowa, • analizuje wpływ migracji na zaludnienie obszarów wiejskich, • analizuje współczynnik salda migracji na przykładzie województw zachodniopomorskiego i podlaskiego, • określa wpływ migracji na strukturę wieku ludności wiejskiej,
--	--	---	---

		<p>przemysłowych i usługowych na przykładzie Trójmiasta,</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa wpływ walorów przyrodniczych Pobrzeża Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach. 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje dane statystyczne dotyczące zmian w zaludnieniu na przykładzie województw zachodniopomorskiego i podlaskiego, • porównuje cechy gospodarki centralnie sterowanej i gospodarki rynkowej, • wymienia cechy gospodarki w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej przed i po 1989 r., • wykazuje wpływ przemian gospodarczych w Polsce po 1989 r. na zmiany struktury zatrudnienia w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej, • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>centra logistyczne, spedycja</i>, • omawia sieć autostrad i dróg ekspresowych w Polsce na podstawie mapy, • identyfikuje związki między przebiegiem autostrad i dróg ekspresowych a lokalizacją oraz centrów logistycznych i handlowych na obszarze metropolitalnym Wrocławia, • wymienia główne inwestycje przemysłowe we Wrocławiu i jego okolicach, • identyfikuje związki między transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych na przykładzie Trójmiasta, • określa wpływ walorów przyrodniczych Pobrzeża Bałtyku na rozwój turystyki na tym obszarze, • określa wpływ dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tym obszarze, • wymienia najważniejsze walory turystyczne Pobrzeża Bałtyku, • wymienia najważniejsze walory turystyczne Małopolski, • analizuje dane statystyczne dotyczące ruchu turystycznego nad Morzem Bałtyckim i w Krakowie,
--	--	---	--

			<ul style="list-style-type: none"> • omawia ruch turystyczny w Polsce na podstawie map tematycznych.
Własny region	<ul style="list-style-type: none"> • Źródła informacji o regionie • Dominujące cechy środowiska przyrodniczego • Walory turystyczne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje położenie swojego regionu geograficznego na mapie Polski, • podaje główne cechy przyrodnicze regionu oraz określa jego główne cechy na podstawie map tematycznych, • tematycznych, • przedstawia w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, filmu, wystawy fotograficznej) przyrodnicze i kulturowe walory regionu, • projektuje trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie na podstawie wyszukanych informacji oraz w miarę możliwości przeprowadza ją w terenie, • wykazuje zależności między elementami środowiska geograficznego na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu, • dyskutuje na temat form współpracy między własnym regionem a partnerskimi regionami zagranicznymi. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • realizuje projekt edukacyjny „Mój Region”, • wyjaśnia znaczenie terminu <i>region</i>, • wskazuje położenie swojego regionu geograficznego na mapie ogólnogeograficznej Polski, • wymienia nazwy regionów sąsiednich i wskazuje je na mapie ogólnogeograficznej Polski, • wyszukuje informacje o swoim regionie i wykorzystuje je do charakterystyki regionu, • podaje główne cechy przyrodnicze regionu oraz określa jego główne cechy na podstawie map tematycznych, • wyjaśnia uwarunkowania zróżnicowania środowiska przyrodniczego w swoim regionie, • analizuje genezę rzeźby powierzchni swojego regionu, • wyróżnia najważniejsze cechy gospodarki regionu na podstawie danych statystycznych i map tematycznych, • przedstawia w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, filmu, wystawy fotograficznej) przyrodnicze i kulturowe walory regionu, • projektuje trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie na podstawie dostępnych informacji, w tym własnych obserwacji terenowych, oraz w miarę możliwości przeprowadza ją w terenie, • wykazuje zależności między elementami środowiska geograficznego na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu,

			<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje formy współpracy zagranicznej między własnym regionem a zagranicznym regionem partnerskim lub w ramach euroregionu.
„Mała ojczyzna”	<ul style="list-style-type: none"> • „Mała ojczyzna” – obszar, środowisko geograficzne, atrakcyjność, tożsamość 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa obszar utożsamiany z własną „małą ojczyzną” jako symboliczną przestrzeń w wymiarze lokalnym (np. gmina/miasto, wieś, dzielnica dużego miasta lub układ lokalny o nieokreślonych granicach administracyjnych), • rozpoznaje w terenie główne obiekty i decydujące o atrakcyjności „małej ojczyzny”, • przedstawia w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, filmu, wystawy fotograficznej) atrakcyjność „małej ojczyzny” jako miejsca zamieszkania i działalności gospodarczej na podstawie informacji wyszukiwanych w różnych źródłach, • identyfikuje się z „małą ojczyzną” i czuje się współodpowiedzialny za kształtowanie ładu przestrzennego i rozwoju. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>mała ojczyzna</i>, • identyfikuje obszar utożsamiany z własną „małą ojczyzną”, • wskazuje obszar „małej ojczyzny” na mapie ogólnogeograficznej Polski, • wyszukuje i przedstawia źródła informacji o „małej ojczyźnie”, • przedstawia w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, filmu, wystawy fotograficznej) atrakcyjność „małej ojczyzny” jako miejsca zamieszkania i rozwoju określonej działalności gospodarczej, • opisuje walory środowiska geograficznego „małej ojczyzny”, • identyfikuje się z „małą ojczyzną” i czuje się współodpowiedzialny za kształtowanie ładu przestrzennego oraz za rozwój, • planuje wycieczkę po swojej „małej ojczyźnie”.
Klasa VIII			

<p>Wybrane problemy i regiony geograficzne Azji</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Azja jako kontynent kontrastów geograficznych • Pacyficzny „pierścień ognia” • Klimat monsunowy w Azji Południowo-Wschodniej • Japonia – gospodarka na tle warunków przyrodniczych i społeczno-kulturowych • Chiny – rozmieszczenie ludności, problemy demograficzne oraz znaczenie w gospodarce światowej • Indie kontrastów społecznych • Bliski Wschód – kultura regionu, ropa naftowa, obszar konfliktów zbrojnych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje na podstawie map ogólnogeograficznych i tematycznych, że Azja jest obszarem wielkich geograficznych kontrastów, • identyfikuje związki między przebiegiem granic płyt litosfery a występowaniem rowów tektonicznych, wulkanów, trzęsień ziemi dyskutuje na temat sposobów zapobiegania tragicznym skutkom trzęsień ziemi • wykazuje związek między cechami klimatu monsunowego a rytmem upraw i „kulturą ryżu” w Azji Południowo-Wschodniej, • ocenia znaczenie warunków przyrodniczych i czynników społeczno-kulturowych w tworzeniu nowoczesnej gospodarki Japonii, • wyjaśnia, korzystając z mapy, zróżnicowanie gęstości zaludnienia na obszarze Chin, • przedstawia kierunki rozwoju gospodarczego Chin oraz ocenia ich znaczenie w gospodarce światowej, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia położenie geograficzne Azji na podstawie mapy ogólnogeograficznej świata, • omawia linię brzegową Azji na podstawie mapy ogólnogeograficznej Azji, • wskazuje granicę między Europą i Azją na podstawie mapy ogólnogeograficznej Azji, • wykazuje na podstawie map ogólnogeograficznych i tematycznych, że Azja jest obszarem wielkich geograficznych kontrastów, • opisuje ukształtowanie powierzchni Azji na podstawie mapy ogólnogeograficznej Azji, • charakteryzuje strefy klimatyczne i roślinność Azji na podstawie klimatogramów i map tematycznych, • omawia cyrkulację monsunową na podstawie schematu, • charakteryzuje wody powierzchniowe Azji na podstawie mapy ogólnogeograficznej Azji, • omawia budowę geologiczną oraz przebieg granic płyt litosfery w Azji na podstawie mapy tematycznej, • wyjaśnia powstawanie Himalajów, • przedstawia pacyficzny „pierścień ognia” na podstawie mapy ogólnogeograficznej Azji i map tematycznych, • opisuje położenie rowów tektonicznych, wulkanów i trzęsień ziemi • identyfikuje związki między przebiegiem granic płyt litosfery a występowaniem rowów tektonicznych, wulkanów, trzęsień ziemi • przedstawia sposoby zapobiegania skutkom trzęsień ziemi oraz tsunami, • wyjaśnia kontrasty w rozwoju gospodarczym Azji,
--	--	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia kontrasty społeczne w Indiach, • charakteryzuje region Bliskiego Wschodu pod względem cech kulturowych oraz zasobów ropy naftowej i poziomu rozwoju gospodarczego, • wskazuje na mapie miejsca konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie, identyfikuje ich główne przyczyny i skutki, 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje warunki rozwoju rolnictwa w Azji na podstawie map tematycznych, • przedstawia rytm upraw i „kulturę ryżu” w Azji Południowo-Wschodniej, • omawia położenie geograficzne i warunki naturalne Japonii na podstawie mapy ogólnogeograficznej Azji i map tematycznych, • charakteryzuje ludność Japonii na podstawie danych statystycznych, • ocenia znaczenie warunków przyrodniczych i czynników społeczno-kulturowych w tworzeniu nowoczesnej gospodarki Japonii, • omawia położenie geograficzne oraz warunki naturalne Chin na podstawie mapy ogólnogeograficznej Azji i map tematycznych, • wykazuje zróżnicowanie gęstości zaludnienia na obszarze Chin na podstawie mapy ogólnogeograficznej i zaludnienia, • przedstawia kierunki rozwoju gospodarczego Chin oraz ocenia ich znaczenie w gospodarce światowej, • omawia położenie geograficzne oraz warunki naturalne Indii na podstawie mapy ogólnogeograficznej Azji i map tematycznych, • charakteryzuje ludność Indii na podstawie danych statystycznych, • przedstawia kontrasty społeczne w Indiach, • ukazuje uwarunkowania rozwoju gospodarczego Indii, • omawia położenie geograficzne oraz warunki naturalne Bliskiego Wschodu na podstawie mapy ogólnogeograficznej Azji i map tematycznych,
--	--	---	---

			<ul style="list-style-type: none"> • opisuje cechy kulturowe mieszkańców Bliskiego Wschodu, • przedstawia zróżnicowanie rozwoju gospodarczego państw Bliskiego Wschodu, • wykazuje znaczenie zasobów ropy naftowej w rozwoju gospodarki Bliskiego Wschodu, • analizuje przyczyny i skutki konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie, • .
Wybrane problemy i regiony geograficzne Afryki	<ul style="list-style-type: none"> • Położenie Afryki i jego wpływ na cyrkulację powietrza i rozmieszczenie opadów atmosferycznych • Strefowość klimatyczno-roślinno • Warunki gospodarowania człowieka w strefie Sahelu – problem zachowania równowagi ekologicznej • Rozwój turystyki w Kenii • Rolnictwo żarowo-odłogowe i nowoczesne plantacje w Afryce Zachodniej • Przyczyny niedożywienia w Afrycei • Tradycyjna i nowoczesna gospodarka w Afryce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje i wyjaśnia cyrkulację powietrza w strefie międzyzwrotnikowej, wykazując jej związek z rozmieszczeniem opadów, • wyjaśnia na podstawie map tematycznych istnienie strefowości klimatyczno-roślinnow Afryce, • wyjaśnia związki między warunkami przyrodniczymi a możliwościami gospodarowania w strefie Sahelu oraz przyczyny procesu pustynnienia, • określa związki między walorami przyrodniczymi i kulturowymi a rozwojem turystyki na przykładzie Kenii, • identyfikuje na podstawie tekstów źródłowych przyczyny 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia położenie geograficzne Afryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej świata, • charakteryzuje linię brzegową Afryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej Afryki, • opisuje ukształtowanie powierzchni Afryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej Afryki, • przedstawia budowę geologiczną Afryki na podstawie mapy geologicznej świata, • wyjaśnia zależność między cyrkulacją atmosferyczną w strefie międzyzwrotnikowej a rozmieszczeniem opadów na podstawie schematu oraz mapy klimatycznej, • wykazuje na podstawie map tematycznych strefowość klimatyczno-roślinnoAfryki, • charakteryzuje wody powierzchniowe na podstawie mapy ogólnogeograficznej Afryki, • charakteryzuje warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Afryce na podstawie map tematycznych Afryki, • przedstawia warunki gospodarowania w strefie Sahelu na podstawie map tematycznych Afryki, • wykazuje przyczyny i skutki pustynnienia,

		<p>i skutki niedożywienia ludności Afryki na przykładzie Afrycei,</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa rolę tradycyjnych i nowoczesnych działów gospodarki w rozwoju wybranych krajów Afryki, • przełamuje stereotypy w postrzeganiu Afryki. 	<ul style="list-style-type: none"> • , • opisuje cechy rolnictwa plantacyjnego i skutki jego stosowania w Afryce Zachodniej, • wykazuje zróżnicowanie poziomu rozwoju gospodarczego w krajach Afryki na podstawie danych statystycznych, • przedstawia rozmieszczenie surowców mineralnych w Afryce na podstawie mapy tematycznej, • wyjaśnia rolę tradycyjnych i nowoczesnych działów gospodarki w rozwoju wybranych krajów Afryki, • przełamuje stereotypy w postrzeganiu Afryki, • opisuje położenie geograficzne Afrycei na podstawie mapy politycznej Afryki, • określa warunki naturalne Afrycei na podstawie mapy ogólnogeograficznej Afryki i map tematycznych, • charakteryzuje ludność Afrycei na podstawie danych statystycznych, • identyfikuje na podstawie tekstów źródłowych przyczyny i skutki niedożywienia ludności Afryki na przykładzie Afrycei, • opisuje uwarunkowania gospodarki Afrycei, • opisuje położenie geograficzne Kenii na podstawie mapy politycznej Afryki, • określa warunki naturalne Kenii na podstawie mapy ogólnogeograficznej Afryki i map tematycznych, • opisuje uwarunkowania gospodarki Kenii, • wykazuje związki między walorami przyrodniczymi i kulturowymi a rozwojem turystyki na przykładzie Kenii.
--	--	--	--

<p>Wybrane problemy i regiony geograficzne Ameryki Północnej i Ameryki Południowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rozciągłość południkowa i ukształtowanie powierzchni • Cyklony i powodzie w Ameryce Północnej • Problemy zagospodarowania Amazonii • Sytuacja rdzennej ludności • Slumsy w wielkich miastach • Megalopolis • Dolina Krzemowa jako przykład technopolii • Znaczenie gospodarki Stanów Zjednoczonych w świecie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ustala prawidłowości w ukształtowaniu powierzchni Ameryki Północnej i Ameryki Południowej na podstawie map tematycznych, • , • identyfikuje skutki występowania tornad i cyklonów tropikalnych w Ameryce Północnej, • identyfikuje konflikt interesów między gospodarczym wykorzystaniem Amazonii a ekologicznymi skutkami jej wylesiania, • ocenia sytuację rdzennej ludności oraz wyjaśnia przyczyny zanikania kultur pierwotnych na przykładzie Ameryki Północnej lub Ameryki Południowej, • określa cechy megalopolis w Ameryce Północnej oraz wyjaśnia przyczyny powstawania slumsów w wielkich miastach na przykładzie Ameryki Południowej, • wyjaśnia na przykładzie Doliny Krzemowej przyczyny rozwoju technopolii oraz jej znaczenie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia położenie geograficzne Ameryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej świata, • charakteryzuje linię brzegową Ameryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej Ameryki, • analizuje budowę geologiczną Ameryki na podstawie mapy geologicznej Ameryki, • opisuje ukształtowanie powierzchni Ameryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej Ameryki, • wykazuje strefowość klimatyczno-roślinną Ameryki na podstawie map tematycznych Ameryki, • wydziela Amerykę Łacińską i Amerykę Środkową, • opisuje granicę między Ameryką Północną i Ameryką Południową, • charakteryzuje wody powierzchniowe Ameryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej Ameryki, • przedstawia uwarunkowania powstawania cyklonów tropikalnych, • przedstawia skutki cyklonów tropikalnych, • opisuje mechanizm powstawania tornada, • przedstawia skutki tornada, • wyjaśnia, co to jest Aleja Tornad, • przedstawia główne i mieszane odmiany człowieka, • omawia różnicowanie etniczne ludności Ameryki, • wyjaśnia pochodzenie ludności Ameryki, • analizuje kierunki wielkich migracji do Ameryki, • ocenia sytuację rdzennej ludności Ameryki, • omawia przyczyny zanikania kultur pierwotnych w Ameryce, • omawia różnicowanie rozmieszczenia ludności Ameryki na podstawie mapy zaludnienia Ameryki,
---	---	---	--

		<p>w rozwoju gospodarki opartej na wiedzy,</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa, korzystając z danych statystycznych, rolę Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zróżnicowanie poziomu urbanizacji w Ameryce, • wskazuje megalopolis na mapie ogólnogeograficznej Ameryki Północnej, • przedstawia cechy megalopolis, • analizuje przyczyny powstawania slumsów w wielkich miastach Ameryki Południowej, • opisuje położenie geograficzne oraz warunki naturalne Kanady na podstawie mapy ogólnogeograficznej Ameryki Północnej i map tematycznych, • , • opisuje położenie geograficzne oraz warunki naturalne Stanów Zjednoczonych na podstawie mapy ogólnogeograficznej Ameryki Północnej i map tematycznych, • przedstawia cechy ludności Stanów Zjednoczonych na podstawie danych statystycznych, • analizuje uwarunkowania rozwoju gospodarczego Stanów Zjednoczonych, • wykazuje rolę Stanów Zjednoczonych w światowej gospodarce, • wyjaśnia znaczenie terminu <i>technopolie</i>, • wykazuje przyczyny rozwoju technopolii i ich znaczenie w rozwoju gospodarki opartej na wiedzy, • omawia genezę Doliny Krzemowej, • opisuje położenie geograficzne oraz warunki naturalne Brazylii na podstawie mapy ogólnogeograficznej Ameryki Południowej i map tematycznych, • przedstawia cechy ludności Brazylii na podstawie danych statystycznych,
--	--	--	--

			<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje przyczyny i skutki powstawania slumsów w wielkich miastach Brazylii, • analizuje uwarunkowania rozwoju gospodarczego Brazylii, • wykazuje konflikt interesów między gospodarczym wykorzystaniem Amazonii a ekologicznymi skutkami jej wylesiania.
Wybrane problemy i regiony geograficzne Australii i Oceanii	<ul style="list-style-type: none"> • Środowisko przyrodnicze • Rozmieszczenie ludności i gospodarka 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia specyfikę środowiska przyrodniczego Australii i Oceanii, • identyfikuje prawidłowości w rozmieszczeniu ludności i główne cechy gospodarki Australii na tle warunków przyrodniczych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia położenie geograficzne Australii na podstawie mapy ogólnogeograficznej świata, • charakteryzuje linię brzegową Australii na podstawie mapy ogólnogeograficznej Australii, • opisuje ukształtowanie powierzchni Australii na podstawie mapy ogólnogeograficznej Australii, • wykazuje strefowość klimatyczno-roślinną na podstawie map tematycznych Australii, • charakteryzuje wody powierzchniowe Australii na podstawie mapy ogólnogeograficznej Australii, • przedstawia podział Oceanii na podstawie mapy ogólnogeograficznej świata, • omawia cechy środowiska przyrodniczego wybranych regionów Oceanii na podstawie mapy ogólnogeograficznej Oceanii, • przedstawia liczbę ludności Australii na podstawie danych statystycznych, • charakteryzuje rozmieszczenie ludności Australii na podstawie mapy zaludnienia Australii, • identyfikuje prawidłowości w rozmieszczeniu ludności Australii na tle warunków przyrodniczych, • opisuje cechy rdzennych mieszkańców Australii,

			<ul style="list-style-type: none"> • opisuje warunki rozwoju rolnictwa na podstawie map tematycznych Australii, • opisuje główne uprawy i hodowlę w Australii na podstawie danych statystycznych, • analizuje uwarunkowania rozwoju gospodarczego Australii.
Geografia obszarów okołobiegunowych	<ul style="list-style-type: none"> • Środowisko przyrodnicze • Badania naukowe • 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje położenie i środowisko przyrodnicze Antarktydy oraz wyjaśnia konieczność zachowania jej statusu określonego Traktatem Antarktycznym, • przedstawia cele badań prowadzonych na Arktyce i Antarktydzie oraz opisuje warunki życia w polarnej stacji badawczej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia położenie geograficzne Arktyki na podstawie mapy ogólnogeograficznej świata, • opisuje warunki klimatyczne Arktyki na podstawie klimatogramów i map klimatycznych, • charakteryzuje świat roślin i zwierząt Arktyki, • charakteryzuje rdzenną ludność Arktyki, • przedstawia polskie stacje badawcze na Arktyce omawia położenie geograficzne Antarktydy na podstawie mapy ogólnogeograficznej świata, • opisuje warunki klimatyczne Antarktydy na podstawie klimatogramów i map klimatycznych, • charakteryzuje świat roślin i zwierząt Antarktydy, • przedstawia status prawny Antarktydy określony Traktatem Antarktycznym oraz wyjaśnia konieczność zachowania tego statusu, • omawia położenie polskiej stacji badawczej na Antarktyce, • przedstawia cele badań prowadzonych na Arktyce i Antarktydzie • opisuje warunki życia w polarnej stacji badawczej.